

רשות ההגבלים העסקיים

הסכם על שיווק משותף של תוויות ארוגות בין טליתניה בע"מ לנורקס בע"מ

החלטה בעניין פטור מאישור הסדר כובל

I. הקדמה

ביום 6.3.94 הגיע עדי מסמך, לפיו נתבקשתי לקבוע כי הסכם שיווק משותף, שהועבר לעיוני במצורף למסמך, בין שתי חברות תעשייתיות העוסקות בייצור ושיווק מוצרי טכסטיל - טליתניה בע"מ (להלן: טליתניה) ונורקס בע"מ (להלן: נורקס) - אינו משום "הסדר כובל", וכי אין מניעה שהחברות יתקשרו לפיו. לחילופין, נתבקשתי לקבוע כי ההסדר מגביל באופן לא משמעותי את התחרות בעסקים וכי שתי החברות פטורות מהחובה לקבל את אישור בית הדין להגבלים עסקיים לפעילות השיווק המשותפת.

בדיקה ראשונית העלתה כי מהותו של הסכם השיווק המשותף הינה איחוד מערכות השיווק וההפצה של החברות בכל הקשור לתוויות ארוגות, ולכן בתגובת הרשות להגבלים עסקיים ביום 29.3.94 צוין, כי לכאורה מהווה ההסכם בין שתי החברות הסדר כובל, כמשמעותו בסעיף 2 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח - 1988 (להלן: חוק ההגבלים). בנוסף, הובא לידיעת החברות המבקשות, כי לכאורה מתייצבת בקשתן החלופית לקבלת פטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים, אך כל עוד לא התקבל אישור שכזה, אם בכלל, אסור להן לפעול מכוח הסדר כובל.

על מנת להעריך את השפעת ההסדר המבוקש, נתבקשו החברות ליתן בידי נתונים בדבר גודל השוק בו הן פועלות מיהות היצרנים המקומיים, תאור היבוא, לקוחותיהם העיקריים, מחזור מכירותיהן, מדוע נקבעה החלוקה ביניהן בהסכם השיווק ל- 65% ו- 35%, מבנה שיווק תוצרתן טרם ביצוע ההסכם ותפקודו לפי ההסדר המוצע, ומה משמעותה הכלכלית של ההוראה החוזית שאף שותף לא יעסיק מעתה ועד עולם את עובדיו של האחר.

בתשובתו של בא כוח טליתניה מיום 18.4.94 לבקשת קבלת המידע נאמר כי מרשתו עדיין סבורה, כי ההסכם בינה לבין נורקס אינו מהווה הסדר כובל כמשמעותו בסעיף 2 לחוק ההגבלים. על מנת שנצדד בעמדתו הודיענו על תחילת איסוף הנתונים המבוקשים על ידינו.

ביום 19.5.94 הגיע המידע המבוקש מהחברות, וביום 30.6.94 הוגשה בקשת פטור מאישור הסדר כובל לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים, לאחר שהובא לידיעת בא כוח טליתניה, שיש להגיש את הבקשה בכפוף לתקנות ההגבלים העסקיים (מרשם, הודעת מיזוג, הודעות הממונה לציבור וקביעת מחזור המכירות במיזוג חברות), התשכ"ט - 1989.

הסוגיה הנדונה נבדקה על ידי בעזרת כלכלן רשות ההגבלים העסקיים, מבחינת גודלן של שתי החברות בענף הטכסטיל, בענף התוויות לטכסטיל ובתחום התוויות הארוגות בפרט. בחנתי את המתרחש בענפים ותחומים אלו מבחינת מחירי התוויות המיובאות והתוויות המיוצרות בשוק המקומי, איכות התוויות, דרכי שיווקן, גמישות הביקוש של צרכני התוויות והתחליפיות הקיימת בין התוויות השונות.

בהמשך החלטתי אציג את שתי החברות בהן עסקינן, אתאר את הענף או התחום הרלוונטי מבחינת בקשת הפטור, אופן השיווק המשותף וצידוקים למתן הפטור המבוקש, וזאת לאחר שהשתכנעתי כי הסדר השיווק המשותף מגביל באופן לא משמעותי את התחרות בענף הרלוונטי.

II. הנפשות הפועלות

טליתניה ונורקס עוסקות בייצור תוויות לעשיית הטכסטיל. נורקס מייצרת תוויות ארוגות ותוויות מודפסות, ואילו טליתניה מייצרת תוויות ארוגות בלבד.

החברות מפעילות כל אחת בנפרד מערכת שיווק, הכוללת סוכנים ומפיצים, כאשר מחזור המכירות המשותף שלהן בתחום התוויות הארוגות הוא כ- 8 מליון ש"ח.

כוונת החברות בפנייתן אלי הינה להקים מערך שיווק בדמות שותפות ביניהן. מערך זה יפעיל מספר סוכנים, מזכירות ומערכת הנהלת חשבונות. מפעילי החברות ימשיכו לפעול באופן עצמאי וייצרו תוויות עבור השותפות לפי הזמנת הלקוחות. השותפות תקנה את הלוויות מהן ותמכור אותן ללקוחותיה במחיר זהה.

III. הענף הרלוונטי

א. תוויות לתעשיית הטכסטיל

פעילותן של טליתניה ונורקס הינה בענף התוויות לתעשיית הטכסטיל. זהו ענף הנגזר מענף בעל היקף פעילות גדול ומשמעותי יותר - ענף הטכסטיל.

ענף התוויות לתעשיית הטכסטיל נפרד מענפי ייצור בדי הטכסטיל האחרים. השונות מתבטאת באופי המוצרים, שימושיהם, קהל לקוחותיהם, דרכי השיווק וההון הדרוש לייצור. ייצור תוויות מצריך, לדברי הצדדים, מכונות ומכשור יקרים מאלו הדרושים לייצור רוב בדי הטכסטיל האחרים. למשל, נול הנועד לייצור תוויות עולה כ- 190,000 דולר, כאשר נול דומה ללא הרכיבים המיוחדים לייצור תוויות עולה כ- 70,000 דולר. בנוסף ייצור הדוגמאות (השבלונות) מצריך שימוש בתוכנות מחשב ייחודיות, המייקרות את הליך הייצור. ההתפתחויות בתחום התוויות מהירות ביותר והיצרנים צריכים להתקדם ולהתעדכן עם ההתפתחויות השונות. דוגמה להתפתחות שכזו, הינה מגמת החלפת נולי הז'קרד המכאניים, המשמשים ליצירת הדוגמא, בנולים אלקטרוניים, על מנת לאפשר יצירת דוגמאות מהירה ומגוונת יותר.

התוויות הינן מוצר משלים למוצרי טכסטיל, ושימושן העיקרי הינו מיתוג המוצר, תיאור, מרכיביו השונים (אחוזי משי/כותנה/פשתן וכד') ומתן הוראות כביסה. לעיתים תכיל התווית אף עיטורים וקישוטים שונים.

ככלל, ענף התוויות הינו נרחב ויש הכוללים בו גם את התוויות המשמשות לתעשיית הנעליים. בין סוגי התוויות השונים ניתן למצוא תוויות רקומות, תוויות מודפסות, תוויות ארוגות, תוויות עור, תוויות פלסטיק, תוויות המודפסות על קרטון, תוויות מתכת ותוויות בחיתוך צורני.

הביקוש לתוויות לתעשיית הטכסטיל הינו בעיקר מקרב יצרני טכסטיל. התוויות מיוצרות לרוב על פי הזמנות ספציפיות, כאשר יצרני הטכסטיל מספקים ליצרן התוויות עיצוב ייחודי של התווית הרצויה על ידם, או כשהם נותנים ליצרן התוויות הוראות שונות בדבר העיצוב הנדרש. קיימת עונתיות בהזמנותיהם וכן הן תלויות בקצב הזמנות מוצרי הטכסטיל מחו"ל. בין יצרני הטכסטיל יש כאלו המייצרים בעצמם ולשימוש תוויות שונות.

בפני יצרני ומעצבי מוצרי הטכסטיל קיימות אפשרויות מגוונות לבחירת תווית מתאימה למוצרם. בחירתם מונעת על פי שיקולים אופנתיים, שימוש הפונקציונאלי של מוצרם, איכות ועלות התווית. לדוגמה, אם הם חפצים בתווית יוקרתית במיוחד, יתכן וישתמשו בתווית הרקומה היקרה פי כמה מזו הארוגה או המודפסת (כגון: התנין המשמש את בגד "לקוסט").

ב. תוויות ארוגות ומודפסות

הסכם השיווק המשותף בין טליתניה לבין נורקס עוסק בתוויות הארוגות בלבד, אשר מהוות, כאמור, רק אחד מבין מספר סוגי תוויות המשמשות את מוצרי הטכסטיל השונים. תחום התוויות הארוגות אינו מהווה מוקד עצמאי בתוך ענף התוויות למוצרי טכסטיל, אלא שניתן למיטב הבנתי, למצוא לתוויות אלו תחליפים מתאימים.

יש שיסכימו כי כמעט כל תווית מסוג אחד תחליפית לתווית מסוג אחר. אם כך הבר הרי ברור שהיקפו של תחום התוויות הארוגות הינו מזערי ביחס לכלל ענף התוויות לעשיית הטכסטיל.

לצורך החלטתי, אתחם את התחום הרלוונטי לעניין הסכם השיווק המשותף ככולל בין ד' אמותיו את התוויות המודפסות ואת התוויות הארוגות בלבד. התווית המודפסת מהווה תחליף כמעט מושלם לתווית הארוגה, עד כדי כך שינוי קטן יחסית במחיר האחת יעלה לכאורה את הכמות הנצרכת מהתווית השנייה. תחליפיותן של תוויות אלו מתקיימת בעיקר לאור הדמיון הרב בצורתן, כך שרוב לקוחות המוצרים הסופיים של ענף הטכסטיל אינם רואים הבדל כלשהו בינן.

מעצב האופנה ייתן לרוב למפעל היצרני את הנחיתו באיזו תווית יש להשתמש, אך בהיעדר הנחיה שכזו יהיה השיקול היחיד בבחירת תווית ארוגה או מודפסת פונקציה של מחירה. רק במקרים מסוימים יעדיפו יצרני הטכסטיל תוויות ארוגות על המודפסות: כשהמוצר נתפר מבד גולמי ונשלח לצביעה (מאחר והתווית הארוגה אינה נצבעת בתהליך הצביעה) או כשהמוצר עתיד לעבור כביסות חוזרות ונשנות הכוללות הרתחה (כדוגמת מגבות).

מספר העוסקים בשוק המקומי בייצור תוויות מודפסות נאמד על ידי טליתניה ונורקס בעשרות, ואילו מספר העוסקים בתוויות ארוגות נאמד על ידם בארבעה, אשר חלקם גם עוסק בייצור תוויות מודפסות (דוגמת נורקס אשר לה חלק קטן בתחום זה).

הדפסת תוויות מודפסות מצריכה שימוש בחומר גלם הנקרא בד "פסקו", סרטי צבע המעבירים את הצבע אל בד ה"פסקו" ומכונת הדפסה. בד ה"פסקו" ומכונות

ההדפסה מיובאים מחו"ל. בארץ נמכרו עד היום כ- 200 מכונות להדפסת תוויות "פסקו", אשר כושר הדפסתן הוא כ- 30,000 תוויות ליום עבודה.

לדברי טליתניה ונורקס, קיים תחום נוסף המקביל לחלוטין לתחום התוויות הארוגות והתוויות המודפסות על בד פסקו. תחום זה הינו תחום התוויות המודפסות על סרטים מסוגים שונים, כגון סרטי סטן. הערכת היקפו של תחום זה אינה מעשית, מאחר וחומר הגלם המיובא משמש לא רק להדפסת תוויות אלא גם לשימושי אופנה רבים אחרים, ולכן אתעלם בהחלטתי ממנו.

להערכת טליתניה ונורקס, הודפסו בשנת 1993 כ- 1.5 מיליארדי תוויות מודפסות בסכום כולל של כ- 55 מליון ש"ח וכ- 250 מליון תוויות ארוגות בסכום כולל של כ- 16.4 מליון ש"ח (כולל יבוא).

השותפות שתוקם על ידי טליתניה ונורקס תהווה כ- 49% מתחום התוויות הארוגות בהתייחס להיקף הכספי של תחום זה בלבד, ובהתייחס להיקף הכספי של תחום התוויות הארוגות והמודפסות כ- 11%. ברור כי אם נבדוק את משקל השותפות כחלק מענף התוויות לתעשיית הטכסטיל כולו ירד גודלה היחסי מתחת ל- 11%.

IV. הסכם השיווק המשותף

ביום 16.3.94 נערך ונחתם הסכם בין נורקס לבין טליתניה (להלן: הצדדים). מטרת ההסכם מתבטאת בייעול ההפצה והשיווק של תוויות ארוגות והבטחת היצע מספיק של תוויות כאלו.

לצורך מימוש המטרות החליטו הצדדים להקים שותפות כך שיהא בידם לפעול במשותף בל הקשור לשיווק ולהפצה של תוויות ארוגות המיוצרות על ידם.

השותפות תעסוק אך ורק בשיווק, הפצה ומכירה של תוויות ארוגות המיוצרות על ידי הצדדים, ובכל משך תוקפו של ההסכם לא ישווקו הצדדים תוויות ארוגות, אלא באמצעות השותפות. השותפות תפעל להפחתת עלויות ההפצה והשיווק ולייעול הפצת התוויות הארוגות.

חלקה של נורקס בשותפות הינו 65% וחלקה של טליתניה הינו 35%. הצדדים מסבירים חלקה זו כמתאימה לכושר הייצור של היצרנים בתנאי תפוקה מלאה.

השותפות לא תהא רשאית לקבל על עצמה כל התחייבות למעט ההתחייבות לספק את התוויות המיוצרות על ידי הצדדים, וזאת בגין רכישת התוויות בלבד.

הזמנות לאספקת תוויות שתתקבלנה בידי השותפות, תיוצרנה על ידי הצדדים ותתחלקנה ביניהם בהתאם לחלקם היחסי בשותפות, ובכפוף לסטייה מזערית. כל צד ישא באחריות בלעדית לתוויות המיוצרות על ידו, והמשווקות על ידי השותפות.

תוקפו של ההסכם מוגבל לתקופת ניסיון של שנה אחת עד ליום 16.3.95 אם לא הודיע צד למשנהו על ביטול ההסכם בתום השנה, יוארך מאליו תוקפו לתקופה של שנה נוספת, וחוזר חלילה. ואולם, כל צד רשאי להביא הסכם זה לקיצו בהודעה מוקדמת בכתב של 90 יום מראש.

הצדדים ינהגו בנאמנות אחד כלפי משנהו ויפעלו למימוש מטרות השותפות אך ורק במסגרת השותפות ולא יתקשרו, בין במישרין ובין בעקיפין, עם כל גורם ו/או גוף ו/או אדם שהוא בעל עסק דומה או עסק שיש בו כדי להתחרות בשותפות בכל תקופת קיומה.

הצדדים לא יהיו רשאים להעסיק ישירות מי מעובדי הצד האחר, הן בתקופת קיומה של השותפות והן לאחר פירוקה, תניה זו מוסברת על ידי הצדדים, בכך שטליתניה ונורקס עובדות בשיטות שונות תוך שימוש בסודות מסחריים שונים שפותחו במהלך שנות פעילותן. על מנת למנוע מעבר מידע זה מטליתניה לנורקס וההיפך, ובכך להגן על כל אחת מהחברות, במקרה של פירוק השותפות הוחלט למנוע תנועת עובדים ממפעל אחד למשנהו, ובכך לשמור על תהליכי הייצור הייחודיים לכל מפעל.

V. ההצדקה למתן הפטור

א. ענף התוויות לתעשיית הטכסטיל תוחם תוויות שונות המאופיינות בשימושים זהים. תחום התוויות הארוגות אינו בעל ליבה עצמאית, אלא כולל אף את התוויות המודפסות, אשר בצורתן החיצונית נראות בעין לא מקצועית כתוויות הארוגות. חלקה של השותפות בתחום התוויות הארוגות והמודפסות נאמד על ידי הצדדים בכ- 11% בלבד, ואין בהקמתה כדי להגביל באופן משמעותי, אם בכלל, את התחרות בענף הרלוונטי.

ב. בתחום התוויות המודפסות קיימים עשרות יצרנים המייבאים את בד ה"פסקו" המשמש כחומר גלם עיקרי בייצור התוויות. בשנת 1993 גדלה, לטענת הצדדים, כמות יבוא חומר הגלם בכ- 63%. נורקס מייצרת גם היא תוויות מודפסות, אך חלקה בתחום קטן, ובנוסף אין היא מתכוונת לשווק את תוויותיה המודפסות דרך השותפות עם טליתניה, אלא באופן עצמאי.

ג. בתחום התוויות הארוגות קיים יבוא, הנאמד על ידי הצדדים בכ- 26%. החשש מהתגברות היבוא הינו אמיתי, אם לאור תוכנית החשיפה ואם לאור העובדה שמעצבי אופנה רבים מעדיפים את התוויות המיובאות בגלל התדמית הקיימת למוצרים מיובאים.

מחיר התוויות המובאות נמוך מהתוויות המיוצרות על ידי המפעלים המקומיים, כאשר הסיבה העיקרית לכך, לדעת הצדדים, הינה כי התוויות בחו"ל מיוצרות לרוב על ידי מפעלים מגדולים ועתירי הון המשתמשים בצידוד חדיש. בנוסף, טוענים הצדדים, כי יצרני תוויות הפועלים בשטחים גורמים גם כן להורדת מחירים.

החשש מגידול ביבוא מביא את הצדדים לצורך בהיערכות מחדש בכל הקשור לתחום התוויות הארוגות.

ד. תחום ייצור ושיווק תוויות לתעשיית הטכסטיל הינו תחום בו קיים יתרון לגודל. התוויות מיוצרות על פי הזמנות ספציפיות של יצרני ומעצבי מוצרי טכסטיל. סיבה זו מביאה לכך שעל יצרני התוויות ליתן מענה לבקשה למגוון של דוגמאות שונות מהלקוחות, וכן להיות מסוגלים לספק את מוצריהם באופן כמעט מיידי.

ה. יצוא האופנה מישראל גדל משמעותית בשנים האחרונות. לדעת הצדדים, יעדיפו יצואני הטכסטיל, והאופנה בפרט, לרכוש תוויות המיוצרות על ידי מפעלים בישראל, וזאת רק אם יוכלו לקבל מוצר טוב במחיר אטרקטיבי. ברצונם של הצדדים לרכוש את לב היצואנים ולשנות את תדמית המוצר המקומי. הדרך לכך הינה בהוכחת יכולת תגובה מהירה, איכות וחדשנות.

ו. השותפות תביא לניצול יעל יותר של כושר הייצור הכולל של הצדדים ותכנון העבודה בהתאם לצרכי ענף הטכסטיל, ללא פגיעה נראית לעין בתחרות השוררת בענף.

ז. השותפות שתאחד בין כנפיה את מערכי השיווק של הצדדים תביא להקטנת עלויות השיווק וההפצה הן בגלל האיחוד והן בגלל ביטול הצורך בסוכנים ומפיצים. הקטנת עלויות זו תאפשר להתחרות ביתר קלות כנגד היבוא מארצות מעבר לים ומשטחי האוטונומיה.

VI. סוף דבר

נוכח כל האמור לעיל, הגעתי לכלל החלטה ליתן לצדדים פטור מאישור הסדר כובל, כפוף לשני תנאים:

א. ההסדר נוגע כאמור אך ורק לשיווק תוויות ארוגות.

ב. כל הסדר נוסף שיעשה בין הצדדים, לרבות שיווק תוויות מודפסות, אם בעל פה ואם בכתב, יובא לידיעת ואישור הממונה.

הפטור יעמוד בתוקפו לתקופה של שלוש שנים.

החלטתי זו נתונה לערר בפני בית הדין להגבלים עסקיים על ידי ארגון צרכנים, איוגד עסקי או כל הרואה עצמו נפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

כמו כן תבחן החלטה זו על ידי במקרה של שינוי נסיבות מהותי, או במידה ויוצג לפני מידע שלא הובא לידיעתי ואשר יש בו כדי להקרין על הבקשה המאושרת בזאת.

ניתן היום 9 לאוקטובר 1994, בירושלים.

ד"ר יורם טורבוביץ
הממונה על הגבלים עסקיים